

מאז החליט הקונגרס הציוני החמישי, אשר התכנס בבאזל בחודש טבת תרס"ב (26-29 לדצמבר 1901), על הקמתה של קרן קימת לישראל, שימשו בולי קק"ל, בנוסף להיותם אמצעי לגאולת קרקעות ארץ ישראל ושותפות גורל של יהדות הארץ והתפוצות, גם סמל להתחדשות לאומית ואמצעי להסברה ולחינוך.

הבול הראשון של קרן קימת לישראל יצא לאור ב-1902. הצייר אפרים ליליאן עיצב את בול ציון - מגן דוד כחול על רקע לבן, ובתוכו הכתובת 'ציון'.

הבול הופץ ב-17 מדינות ומחירו היה כערך המטבע הקטן ביותר בכל ארץ, מתוך מטרה להמחיש את העיקרון של עממיות הקרן ("פרוטה לפרוטה מצטברת לחשבון גדול"). יהודים רבים, בכל רחבי העולם, נהגו להדביק את הבולים של קרן קימת לישראל לצד הבולים הרשמיים של המדינות שבהן התגוררו.

בולי קרן קימת היו אחד האמצעים להסברת מטרותיה של הקרן ולאיסוף כספים לגאולת האדמה. במשך השנים הונפקו כ-500 בולים שונים. מקצתם הודפסו במהדורות שונות, במועדים שונים ובמדינות שונות, כך שבסך הכול הונפקו כ-5,000 בולים. על הבולים הוטבעו דיוקנאות של מנהיגי התנועה הציונית וכן הוגי דעות יהודים, אנשי רוח, רבנים, סופרים ולוחמים נגד הנאצים. באמצעות בולי קרן קימת למדו ילדי הארץ והגולה על מקומות יישוב בארץ, על נופים בחבלי ארץ שונים, על אתרים היסטוריים ועל מפעלים חשובים של קרן קימת, ביניהם חומה ומגדל, ייבוש החולה, נטיעות, חינוכי נופש, ועוד.

האלמנטים הבולטים ביותר בבולי הקרן הם מגן דוד, עץ, בית כפרי, הר ושדות. העיר המונצחת ביותר על בולי הקרן היא תל אביב, העיר העברית הראשונה. בולי קרן קימת, ביניהם בול ציון ובול הרצל שהונפק ב-1909, שימשו להעברת דברי דואר בין המושבות הראשונות. הדואר האוסטרי שפעל בארץ ישראל הסכים להעביר מכתבים מבולים בבול ציון, לאחר שהוחתמו בחותמת רשמית של הדואר, אבל ההסדר הזה הופסק בעקבות הלשנה של יהודי מפתח תקווה לשלטון העותומאני.

במשך שנים אחדות הסתכנו יהודים ברוסיה הצארית ובארץ ישראל העותומאנית במאסר, כשהדביקו על מכתביהם את הבולים האלה. לפני שהודפס הבול הראשון של הדואר העברי, הבול הרשמי הראשון של מדינת ישראל, השתמשו בירושלים הנצורה, בתל אביב ובשאר שטחי המדינה בבול המדינה של קרן קימת לישראל, המציג את מפת המדינה לפי הגבולות שנקבעו בהחלטת עצרת האו"ם. על הבול הזה, שהודפס אחרי כ"ט בנובמבר 1947, וכן על בולים אחרים של קרן קימת הודפסה המילה "דואר" עם ציון ערכו של הבול. במשך שלושה שבועות היו הבולים האלה הילך חוקי במדינת ישראל. במשך עשרות שנים מודבקים בולי הקרן על תעודות של בתי ספר.

ירושלים - בירת הנצח של העם היהודי ושל מדינת ישראל מתנוססת בגאון על עשרות רבות של בולי קק"ל מאז 1902 ועד ימינו. בין היתר, הבולים מתארים את בנייתה והתפתחותה של העיר לאורך התקופות, את המבנים ההיסטוריים שבה, המקומות הקדושים, אירועים מיוחדים וחגיגים שהתקיימו בה.

האלבום שאליו מצורפת חוברת זו מקבץ לתוכו רק חלק מהבולים הקשורים בירושלים, שהנפיקה קק"ל במהלך השנים. אל כל אחד מהבולים מצורפת תמונה היסטורית הקשורה לנושא הבול וכן הסבר על האירוע או על האתר שלכבודו הונפק.

נספח מס' 1
בולי קק"ל